

SetraNews

Januari 2013

Framtidens
smarta
husfabrik

Sidan 4

Färila hämtar kraft ur skogen

Sågverket ser framåt och storsatsar
på Helsingegrånen Sidan 10

Nytt i sortimentet
**GOLV OCH PANELER I
INTERIÖR SATSNING**

Sidan 2

Klimatsmart byggande
**TRÄ HAR HUVUDROLLEN
I BYGGMÄSTARENS HUS**

Sidan 8

Digitala verktyg
**NYA FORMER MED
PARAMETRISK DESIGN**

Sidan 9

TILL SIST: Harald och Sofie – unga akademiker med tro på trä. Sidan 12

Ett nytt, spännande trä-år ligger framför oss

DÅ HAR VI FÅTT ETT NYTT ÅR – med nya utmaningar. Marknaden är svårbedömd och många faktorer påverkar i olika riktningar. Det ser dock ut som att början på 2013 blir tuff på våra största marknader här hemma i Sverige och i Europa. Däremot ser vi en allt starkare efterfrågan från Nordafrika, som vi skrev om i senaste numret av SetraNews. Under november månad besökte jag själv Algeriet och Marocko, där byggandet ser ut att bli mycket starkt de kommande åren. Vidare kommer positiva signaler från USA. Även om vi i Setra inte är direkt aktiva där kan utvecklingen få en positiv inverkan på den globala marknadsbalansen.

NORDAFRIKA OCH MELLANÖSTERN kommer att fortsätta att vara viktiga exportmarknader för oss. Samtidigt har vi stort fokus på våra mer närliggande marknader där vi vill vara en självklar samarbetspartner när det gäller trä. Vår satsning på Plusshus är ett bra exempel på hur vi vill förstärka vår position i närområdet och gå längre fram i värdekedjan. Ett annat exempel är vår fasadpanel som hyvlas och ytbehandlas i Skutskär och som tillverkas av den fina Helsingegrannen från skogarna omkring Färila.

I DETTA NUMMER av SetraNews får du bland annat följa med på besök hos Plusshus fabrik i Renholmen och till vårt sågverk i Färila.

2013 kommer att bli ett spännande år med många möjligheter. Jag vill önska alla kunder, medarbetare och andra läsare ett riktigt framgångsrikt trä-år!

Trevlig läsning!

Johan Padel
Vd och koncernchef i Setra

SetraNews är Setras kundtidning. Den ges ut på svenska och engelska till kunder, medarbetare och andra intressenter i Sverige och utomlands. Tidningens syfte är att sprida information om företaget och låta läsarna ta del av senaste nytt. **Upplaga:** 5400 ex.

Adress: Setra Group, Box 3027, 169 03 Solna **Tel:** 08-705 03 00

E-post: setranews@setragroup.com

Ansvarig utgivare: Lotta Löwhagen Lundberg

Redaktör: Karolina Grundin. **Text:** Katarina Brandt, Karolina Grundin

Formgivning: Blackboard AB. **Tryck:** Ljungbergs Tryckeri AB

Omslagsbild: Mattias Forslund, platschef i Färila, och skogsägaren Lars Larsson i Hälsingekogen. Foto: Christian Ljung.

Prenumeration: Vill du få ett eget nummer av SetraNews eller avregistrera dig som prenumerant? Har du önskemål om vad du vill läsa eller åsikter om innehållet? Kontakta oss via e-post på setranews@setragroup.com.

Storsatsning på golv och panel

PRODUKTER Att trä är trendigt går det inte att ta miste på. Inredningstidningar och möbelmagasin är fyllda av interiörer där trä spelar huvudrollen. Det har Setra tagit fasta på och storsatsar nu på det interiöra sortimentet.

Under hösten lanserades två nyheter i golvsortimentet. Det är dels ett massivt furugolv behandlat med hårdvaxolja som bevarar känslan av äkta trä. Dels ett 15 mm tjockt golv i vitpigmenterad lack som passar bra vid renovering och ombyggnad.

– Golv behandlade med hårdvaxolja håller på att bli en riktig succé, säger Annica Olsson som är marknads koordinatör på Setra. På sikt kommer de att ersätta de traditionella behandlingsmetoderna med lut, olja och såpa.

Hårdvaxoljan har en förmåga att tränga djupt in i trägolvet porer vilket låter golvet andas och röra sig naturligt. Vaxet skapar också en fuktavvisande yta som gör det lätt att rengöra, underhålla och renovera. Det vitpigmenterade golvet har också en extra motståndskraftig yta och båda golven är förstärkta framtagna på ett miljövänligt sätt.

Sortimentet av paneler breddas också i och med att fler profiler och nya ytbehandlingar tillkommer. Profilerna har ett modernare snitt med rakare linjer och en rårare, sågad yta.

– I början av året kommer vi ut med nya butiksställ och broschyrmaterial där vi presenterar vårt nya, interiöra sortiment, avslutar Annica.

BIOBRÄNSLE GÖR GÄVLE GRÖNARE

MILJÖ Vid årsskiftet startade driften av det nya biokraftvärmeverk som kommer att bidra till ett betydligt "grönare" Gävle. Värmeverket ägs av Bomhus Energi AB och drivs bland annat av biobränsle från Setras sågverk i Kastet som ligger strax intill. Att man nu kommer att använda biobränsle istället för olja, minskar det fossila koldioxidutsläppet med 60 000 ton per år. Bomhus Energi AB kommer i sin tur

att leverera ånga till Kastets torkar vilka står för 85-90 procent av sågverkets energiförbrukning när det gäller värme.

Totalt har 1,8 miljarder kronor investerats i det nya värmeverket, som började byggas år 2010. Huvudsyftet med projektet är att säkra en långsiktig, tillförlitlig och miljöanpassad energiproduktion för såväl industrin som för Gävle kommuns framtid.

Rätt fuktkvot för möbelindustrin

KVALITET Setra Kastet har investerat i nya virkestorkar och styrsystem. Det är i linje med sågverkets satsning för att öka försäljningen av vidareförädlade trävaror till möbelindustrin. Investeringen omfattar två kammartorkar och tolv nya styrsystem.

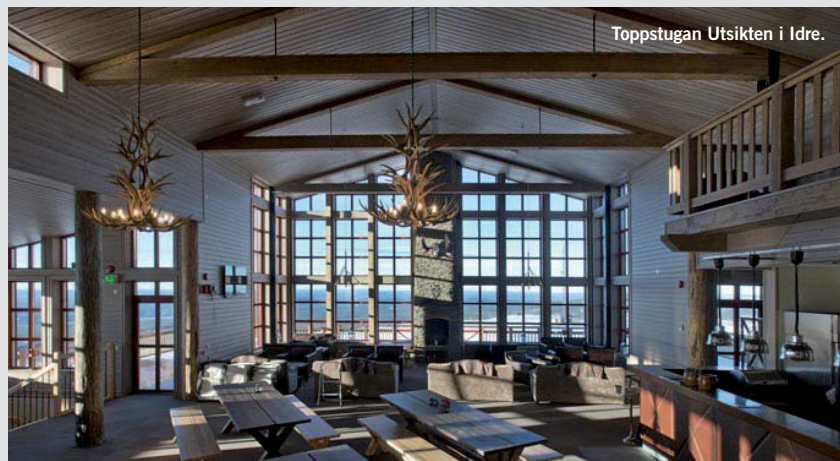
– Det finns goda möjligheter för oss att växa i möbelsegmentet. Men då krävs en produktion som svarar upp mot möbelindustrins höga krav på exakt slutkvalitet på trävarorna, säger Setra Kastets platschef Ove Sjögren.

Trävaror som används för möbeltillverkning torkas ned till fuktkvoter under 10 procent, motsvarande för byggnadsvirke är 12–18 procent. En felaktig fuktkvot kan leda till att trävaror deformeras eller spricker.

Under 10 procents fuktkvot gäller för trävaror som ska bli möbler.

Foto: Pär Bläckstrand

LIMTRÄ NÅR NYA HÖJDER

NYBYGGNATION Två av Sveriges populäraste fjällanläggningar står väl rustade med nya toppstugor inför den kommande skidsäsongen. I december 2011 invigdes en av Skandinavien största och vackraste toppstugor belägen högst upp på berget i Orsa Grönklitt. Stugan bjuder på en oslagbar panoramautsikt över Siljansbygden och har över 200 restaurangplatser inne och ute. Arkitektur och materialval har inspirerats av den omgivande miljön där bland annat limträ från Setra Långshyttan använts.

– Toppstugan är en succé och vi är mer än nöjda. Eftersom stugan ligger där den ligger, mitt i vildmarken, kändes det helt rätt att använda naturmaterial och ha mycket synligt trä invändigt, säger Lars Axelsson som är anläggningschef i Orsa Grönklitt.

Setra Långshyttan har också levererat limträ till den nya toppstugan ”Utsikten” i Idre som även den invigdes i december 2011. Den imponerande anläggningen har över 200 restaurangplatser, en väl tilltagen altan och etageväning med loft.

NYTT JUSTERVERK I SKINNSKATTEBERG

TEKNIK Till ljudet av trumpetfanfaran invigdes i slutet av oktober Setra Skinnskattebergs nya justerverk. Den nya utrustningen är en del av en strategisk framtidsatsning på enheten och ersätter det gamla justerverket från 1980-talet. Investeringen uppgår totalt till 60 miljoner kronor och inkluderar avancerad teknik i form av FinScans kameraskanning och marknadens snabbaste paketläggare, en så kallad Trippelläggare.

– Det här är en viktig milstolpe för Skinnskattebergs sågverk. När konjunkturen vänder står vi redo att möta framtidens krav på effektivitet och kvalitet, sa Setras vd Johan Padel när han invigningstalade i Skinnskatteberg.

– Med den nya tekniken kommer sorteringen bli både jämnare och mer exakt, och vi kommer att få ut än bättre produkter ur stocken. Det gagnar både våra kunder och oss på Setra, summerade Hans Liljeström, platschef på Setra Skinnskatteberg.

LIMTRÄ I FURU TILL JAPAN

Limträ tillverkas vanligtvis av gran, men Setra i Långshyttan har nu startat tillverkning även i furu. Anledningen till det utvidgade sortimentet är en stor efterfrågan på den japanska marknaden. Japan använder traditionellt mycket furu vid byggnation och Setras furulimträ kommer främst att gå till japanska husfabriker.

Planelement monteras i radhusområdet
Fickuret i Örby söder om Stockholm.

Framtidens smarta trähus byggs i fabrik

Industriellt trähusbyggande har fått vind i seglen. Trenden är att kombinera tidseffektivt och enkelt med klimatsmart. Helt i linje med Setras dotterbolag Plusshus affärsidé. Med en stark framtidstro och resultatnriktad fabriksproduktion står de redo att möta marknaden.

TEXT: KAROLINA GRUNDIN FOTO: CHRISTIAN LJUNG OCH EMMA SÖDERLUND

HUSBYGGANDET I SVERIGE har på senare år omdefinierats. Trä har fått en viktigare roll, samtidigt som det traditionellt platsbyggda trähuset har fått lämna plats för prefabricerade hus, inte sällan i flera våningar.

Ökade krav på effektivitet och miljö, i kombination med förändrade regler för flervåningshus i trä, har gett det fabriksbyggda trähuset en rejäl skjuts. Idag byggs allt fler hus prefabricerat och sammanfogas likt ett jättestort lego snabbt och enkelt på plats.

– Trenden är att byggarbetsplatserna fokuserar allt mer på effektiv arbetstid där prefabricerade hus minskar etableringskostnaden drastiskt, berättar Nils Clausén, vd på Setras dotterbolag Plusshus.

Både moduler och panelement

Fabriksbyggda hus är dock inget nytt och Plusshus var tidigt med i leken. I mer än fyra decennier har de levererat prefabricerade boenden till byggherrar och entreprenörer. Idag med fokus på den svenska och norska marknaden, även om de tidigare också exporterade till bland annat Tyskland, Spanien och Japan.

Tillverkning av moduler och panelement sker idag i två fabriker i Kristinehamn och Renholmen, utanför Skellefteå. Modul- och elementproduktionen kan ske parallellt på bägge produktionsenheter, men när vi besöker husfabriken i Renholmen är det enbart panelement som monteras.

– Just nu tillverkar vi panelement till

ett radhusområde söder om Stockholm, och till ett hyreshus i norska Skytterhusfjellet, berättar Nils, när han visar runt i lokalerna.

Komplex produktion

Fabriken i det lilla samhället Renholmen ligger naturskönt vid Bottenviken, och känns även invändigt oväntat ljus och tyst. Stor del av monteringen sker manuellt vid anpassade arbetsstationer. Vid en byggs en stomme i limträ, vid en annan sätts fönster på plats, och vid en tredje monteras fasadpanelen på. Det färdiga resultatet påminner om en pusselbit i ett stort huspussel. Tankarna går till Ikeas tillverkning av möbler – en uppsättning precis framtagna delar som sammanfogade blir till en färdig produkt. Husproduktion är förstås lite mer komplicerat än så.

– Att tillverka hus på det här sättet är väldigt komplext och det blir mer komplext ju fler våningar man bygger. Men alla som jobbar här är väldigt kunniga och vi anpassar varje projekt efter kundens önskemål, säger Nils. →

Personalen på Plusshus fabrik i Renholmen tillverkar både husmoduler och panelement.

Detta är Plusshus

Plusshus bildades 1984 av tidigare Lundbergshus som grundades 1967. Sedan december 2009 ingår Plusshus som helägt dotterbolag i Setrakoncernen. Huvudkontoret ligger i Skellefteå, med produktion i Renholmen och Kristinehamn. Affärsidén är att leverera industriellt producerade boenden till den svenska och norska marknaden.

Plusshus vd Nils Clausén tror på ökat prefabricerat husbyggande.

”Prefabricerade hus minskar etableringskostnaden drastiskt”

Tanken är dock att effektivisera fabriksprocessen än mer och i större utsträckning enbart montera redan måttanpassade byggdelar.

– Vi håller exempelvis på att diskutera med Setra i Skutskär om leveranser av färdigkapad och färdigmålad fasadpanel anpassad efter det specifika objektet, berättar Nils.

Planen är även att försöka få till stånd ett utbud av standardmodeller för populära hustyper, och på så sätt kunna standardisera vissa produktionsmoment.

Bygger ”boenden”

Hans Åkesson är försäljningschef på Plusshus och han ser positivt på utvecklingsmöjligheterna.

– Trenden rör sig tydligt mot prefabricerat. Nybyggnationen av småhus har visserligen minskat i både Sverige och Norge, men eftersom vi konkurrerar inom alla boendeformer påverkar det oss mindre, säger Hans.

Plusshus jobbar inte med produktion av enstaka villor. Projekten de tar sig an kräver en viss volym i form av ett större antal småhus, eller en mer omfattande enskild byggnad.

– Vi har valt att säga att vi bygger ”boenden” eftersom vi dels bygger bostäder i flera våningar, men även satsar mycket på exempelvis hotell och äldreboenden, förklarar Nils.

Mer trä på höga höjder

Efter att Sveriges mer än hundraåriga förbud mot byggnation av flervåningshus i trä upphävdes 1994 har träbyggandet utvecklats starkt. Idag väljer allt fler byggherrar trä även när de bygger högt. Ett exempel som ofta lyfts fram i träkretsar är kvarteret Ekorren i centrala Skellefteå. Ekorren är ett flervåningshus som byggts enligt Setras byggsystem Trälyftet med Plusshus som byggherre.

– Ekorren är ett jättefint exempel på att det går att bygga högt i trä. Det visar på trämateriallets många fördelar, det är starkt och ger en gedigen känsla. Sådana här exempel får byggbranschen att inse att trä är ett fullgott alternativ till betong, menar Hans.

Kvarteret Ekorren är byggt med moduler, och val av antingen modul eller planelement beror på byggnadens arkitektur. Vid modulbygge byggs i princip hela inredningen färdig i fabrik och rummen lyfts på plats ute på byggarbetsplatsen. Med planelement kan arkitekten

Industriell husproduktion är komplext och kräver stor precision.

I fabriken färdigställs planelementen i en torr och säker miljö. Här monteras fasadpanel på planelement till ett radhus.

Trälyftet

Trälyftet är Setras patenterade byggsystem för flervåningshus i trä. Byggsystemet innebär att industriellt tillverkade moduler med stommar av massivträ byggs klart helt i fabrik och lyfts på plats på husgrunden. Det första prototypuset stod klart 2001 och ligger vid Roslagstull i Stockholm.

Hans Åkesson, försäljningschef, utanför kvarteret Ekorren i Skellefteå.

ta ut svängarna lite mer, och inredningen tillkommer efter att husdelarna monterats. I båda fallen kan dock byggförloppet förkortas i jämförelse med platsbyggnation och ett hus kan färdigställas på bara ett par dagar.

– Den minimerade tiden på byggarbetsplatsen har flera fördelar. Det sparar tid och därmed pengar, samtidigt som produkterna skyddas mot yttre påverkan. Dessutom är fabriksmiljön en säkrare arbetsplats i jämförelse med byggen, säger Hans.

– Trä som material är dessutom enkelt att jobba med vid industriell produktion. Det har ett högt förädlingsvärde, hög prefabriceringsgrad och det är lätt att transportera, fortsätter Nils.

Positiv framtidstro

Plusshus satsar nu stort på att profilera sig och tydliggöra sin affärsidé. De har satt siktet högt och målet är att fördubbla omsättningen inom ett par år.

– Vi har flera intressanta projekt på gång och som marknaden ser ut idag har vi stora möjligheter att ta marknadsandelar, tror Hans.

Och i takt med att allt fler får upp ögonen för fördelarna med industriell byggnation breddas marknaden. På lite längre sikt tror såväl Nils som Hans på en ljus framtid för fabriksstillverkade hus.

– Kunskapen om träbyggande ökar hela tiden och Sverige ligger dessutom långt framme. Vi på Plusshus var tidiga med prefabricerade hus och vi har definitivt kompetensen. Så jag tror att den framtida utvecklingen kommer att bli väldigt intressant, säger Nils.

Tre aktuella Plusshus-projekt

SÅNGE-SÄBY HOTELL & KONFERENS, EKERÖ

”Vårt hotell har en stark miljöprofil och miljöhänsyn präglar alla delar av vår verksamhet. Vi ställde därmed höga krav när vi beslutade oss för att bygga en ny hotelldel. Efter att ha tittat på flera lösningar valde vi till slut Plusshus modulsystem Trälyftet då vi tyckte att det var en attraktiv byggmodell. Plusshus hade en överlägsen kvalitet och tack vare byggnadens konstruktion och genomtänkta energianvändning kunde vi behålla vår position som ett av Sveriges mest klimatsmarta hotell.”

Per Åhrlin, vd Sånge-Säby

FÖRSKOLAN SAGOSKOGEN, HUDDINGE

”Vi tittade på olika alternativ innan vi bestämde oss för att bygga prefabricerat. Vi förde diskussioner med Plusshus och även om vårt projekt inte var något som de vanligtvis producerar tyckte de att det var intressant och samarbetet fungerade bra. Att vi valde att bygga med panelement berodde främst på att vi såg en stor besparingspotential. Tidsbesparingen är tydlig, vi gick från husgrund till färdigt hus på drygt två veckor. Sagoskogen är ett så kallat Passivhus med speciella krav på bland annat energikostnad och hållbarhet och dem bygger man aldrig upp så snabbt på plats.”

Rikard Pegel, platschef NCC

RADHUSOMRÅDET FLYGHALLEN, SKARPNÄCK

”Järntorget och Plusshus har genomfört många fina projekt tillsammans. När vi planerade området Flyghallen valde vi att bygga med moduler eftersom vi såg en rad fördelar. Tillverkningen sker inomhus i en torr och kontrollerad miljö och modulerna levererades med taket på, vilket ytterligare skyddar modulerna på byggarbetsplatsen. Detta höjer kvaliteten och minskar risken för byggsador orsakade av fukt. Flyghallen blev precis så fint som vi hoppades på och vi är positiva till fortsatt modulbyggande.”

Carl Bohman, projektledare Järntorget

BYGGMÄSTAREN MED KÄNSLA FÖR TRÄ

Husbyggaren Bengt Adolfs har sett byggtrender komma och gå, men trä har alltid legat honom närmast om hjärtat. I hans senaste byggprojekt – EkoBo 2011 – har trä fått sätta prägeln på det klimatsmarta huset.

TEXT: KAROLINA GRUNDIN FOTO: CHRISTIAN LJUNG

MED EN PAPPA som var snickare har trä funnits med i Bengt Adolfs liv sedan barnsben. Idag är trä en självklar utgångspunkt i de egna byggprojekten. I hans senaste husprojekt EkoBo 2011 löper trä som en röd tråd genom alla materialval. Och det är tydligt att det finns en tanke bakom varje enskild detalj. Fönstrens placering har påverkats av väderstrecken och de snedställda fönstersmygarna är konstruerade för att släppa in maximalt med ljus.

– Jag sätter fokus på så kallade omätbara värden när jag bygger, sådant som skapar trivsel men som är svårt att mäta. Allra viktigast är ljus och materialval. Det märks att människor tar till sig trä på ett helt annat sätt än icke organiska material, säger Bengt.

Tror på trätrend

Bengt har jobbat med bostadsbyggande sedan 70-talet och han märker att trä blivit allt populärare som byggmaterial.

Idag används trä även i högre hus och Bengt lyfter gärna fram träets hållbarhet i konstruktion.

– Idag är fördelarna med förnybara material mer uppenbara än någonsin och trä är så otroligt mycket starkare än vad man kan tro. Jag tycker att alla hus upp till åtta våningar borde byggas i trä, säger han bestämt.

Bengt känner inte att miljöhänsynen begränsar hans byggprojekt och han tror att fler skulle välja att bygga förnybart om möjligheten fanns.

– För mig är det en självklarhet att bygga med naturmaterial men för de som inte bygger själva är det svårare. En stor del av problemet är att många husföretag inte erbjuder möjligheten, konstaterar han.

Vill göra trä lättillgängligt

Att miljömedvetet byggande blir standard och fler får upp ögonen för trä ser Bengt bara som en tidsfråga. Han är dock noga med att understryka träindustrins roll i processen.

– Det är viktigt att det blir enklare för oss byggare att välja trä. Med ett större utbud av förädlade produkter blir trä mer lättillgängligt och användningen skulle öka.

När Bengt får frågan om varför den som går i husbyggartankar ska välja att bygga med förnybara material ser han förvånad ut.

– Varför skulle någon inte välja att bygga ett miljöhus? Med rätt kunskap är det busenkelt att bygga i trä!

EkoBo 2011 har Bengt Adolfs ritat tillsammans med dottern Sofia och hennes man Jonas. Huset ligger i Skälby utanför Stockholm och är Bengts tredje ekologiska bostadshus.

Bengts husbyggartips

- Utgå från ditt behov och välj funktioner och disposition utifrån din livssituation.
- Ta stor hänsyn till tomtens utseende och förutsättningar.
- Välj material och hantverkare med omsorg. Genom att bygga rätt från början och ta hänsyn till träets förutsättningar går det att undvika många framtida problem.

Foto: David Franck

Metropol Parasol i Sevilla är världens största träbyggnad.

DIGITALA REDSKAP I VERKTYGSLÅDAN

Dagens arkitekter tar hjälp av datorn och digitala styrsystem för att bearbeta trä både två- och tredimensionellt. Resultatet är en ny typ av byggnadsverk som kännetecknas av geometriska former vi tidigare aldrig skådat. TEXT: KATARINA BRANDT

PARAMETRISK DESIGN kallas en ny form av design baserad på matematiska ekvationer. I denna designprocess integreras matematiskt tänkande och nya digitala redskap med själva designprocessen. Det ger möjlighet att analysera komplexa situationer, skapa nya arkitektoniska uttryck och rationellt producera former som tidigare krävt stor hantverksskicklighet.

Formen styrs genom att ett antal parametrar definieras i en digital modell. Därefter exporteras data ur modellen vilket i sin tur styr tillverkningen av byggnadsmaterial. Mikael Frej arbetar som arkitekt i Göteborg och är delägare i Unit arkitektur AB. Han leder också masterskurser på Chalmers i ämnet digital formgivning och digitalt styrd tillverkning.

– De nya digitala redskapen öppnar en helt ny värld av formgivningsmöjligheter. Sättet att arbeta skiljer sig från traditionell formgivning och tillverkning genom att man först ritat och därefter ställer sig frågan hur man ska tillverka det. Nu bygger man modellen i ett datorprogram där begränsningarna redan finns definierade.

Parametrisk design går att tillämpa på många olika material som trä, glas, stål och plast. Trä lämpar sig särskilt bra då det är förhållandevis billigt och lätt att bearbeta.

– Parametrisk design gör det möjligt att arbeta mer precist. När det gäller massiva träkonstruktioner tror jag därför på en renässans för äldre metoder att bygga bär-

verk av trä. Metoder som utgår från hantverket och kräver ett minimum av fästdon och förband i stål, säger Mikael Frej.

Metropol Parasol, Sevilla

Torget Plaza de la Encarnación, i den spanska staden Sevilla, var tidigare en tråkig parkeringsplats. I dag står här ett av stadens främsta landmärken och tillika världens största träbyggnad. Den innovativa och moderna strukturen Metropol Parasol är 26 meter hög och skänker

skugga till det 5 000 kvadratmeter stora torget i de gamla delarna av staden. Det bärande systemet och den geometriska formen är resultatet av 8 000 unika limträ-element i gran som skapats med hjälp av digitala verktyg och sedan sammanfogats med hjälp av stålstänger och lim. Metropol Parasol har en slingrande gångväg på taket och inrymmer en restaurang och ett galleri. Dessutom används byggnaden för marknader, konserter och speciella evenemang.

Foto: Ketil Jacobsen

Tverfjellhytta, Dovrefjellet

På en fjällsida i den norska vildmarken ligger Tverfjellhytta ritad av arkitektbyrån Snøhetta. Interiören är robust med en organiskt formad kärna i trä, inspirerad av hur vatten och vind formar naturen. Formen är utfräst ur tjocka furustockar med hjälp av en digital 3D-modell. Hela träkonstruktionen är sammansatt med träpluggar och varken lim eller skruvar har använts.

Foto: Roland Halbe

Centre Pompidou, Metz

Den japanske arkitekten Shigeru Ban inspirerades av en kinesisk halmhatt när han ritade den nya konsthallen i Metz, i östra Frankrike. Effekten kommer från knappt 2 000 dubbelrökta träbalkar som med hjälp av digitalt styrda fräsar tagits fram ur ett större limträblock i gran. Balkarna är sedan flätade hexagonalt till den böljande yta som utgör museets tak och som täckts med en självrenande glasfiberduk.

Helsingegrannen ger Färila växtkraft!

Med en stark råvara och ett tydligt kundfokus blickar Setra Färila framåt. Genom förändring, effektivisering och nytänkande har gransågverket trimmat produktionen och hittat sin nisch. TEXT: KATARINA BRANDT FOTO: CHRISTIAN LJUNG

Setra Färila är ett av Setras tre renodlade gransågverk.

Torbjörn Andersson är torktekniker och har trimmat den energikrävande torkanläggningen med hjälp av ny mjukvara och mätinstrument.

ETT TUFFT KONJUNKTURLÄGE och en negativ resultatutveckling tvingade Setra att lägga ner verksamheten i Färila i juli 2009. Men uppehållet blev kort. Drygt ett halvår senare var sågen igång igen, nu med en tydlig specialinriktning och effektivisering som ledstjärna.

När arbetet i Färila startade på nytt i februari 2010 var det som ett renodlat gransågverk med inriktning på gran för synliga träprodukter som panel, limträ och golv. Konceptet ligger fast och produktionstakten är idag högre än planerat.

– Det är många saker som leder till att vi hela tiden blir bättre, bland annat energieffektivisering, säger Mattias Forslund som är platschef i Färila. Noggrannare mätteknik och flexibel skiftform är andra exempel, liksom satsningen på Helsingegrannen som används till

produkter som säljs i Sverige men även på export.

Jagar energibovar

Arbetet med energieffektivisering har kanske varit den viktigaste delen av den process som pågått sedan omstarten. Det har varit framgångsrikt och gjort att sågverket lyckats sänka sin elförbrukning per sågad kubikmeter med cirka tio procent per år. Fokus har legat på fyra specifika sågverksmoment – torkning, timmerbevattning, tryckluft och lokaluppvärmning. Under 2011 sparade Setra Färila cirka 1 800 MWh genom energibesparingar, vilket i reda pengar motsvarar 1,5 – 1,8 miljoner kronor. Framgångarna har fungerat som en sporre och effektiviseringen fortsätter.

– Vårt mål för 2011 var att spara fem

procent och utfallet blev drygt tio. Siffrorna för 2012 pekar på ytterligare cirka tio procent. Målsättningen för i år är att kapa ytterligare fem procent, fast nu från en betydligt tuffare utgångsnivå. Vi har ju redan sänkt tjugo procent, säger Mattias Forslund.

Torbjörn Andersson är torktekniker på Setra Färila och ser effektiviseringarna som en nytändning både för sågen och honom själv. Han har haft ett nära samarbete med företaget Valutec som utvecklat en mjukvara för smartare torkstyrning. Tillsammans med ett nytt mätinstrument för elförbrukning har anläggningen kunnat trimmas på flera sätt.

– Torkarna är en stor energibov och den del av sågverksprocessen som drar mest. Nu har jag gjort nya torkscheman och klippt någon timme här och där med

Färila är ett renodlat gransågverk. Råvaran kommer från de välskötta och högkvalitativa Hälsingeskogarna och passar perfekt till synliga träprodukter som limträ, panel och golv.

bibehållen kvalitet. Inga besparingar får ske på bekostnad av vår virkeskvalitet. Den kommer alltid i första rummet.

– Man får ta förändringarna i små, försiktiga steg. Den stora utmaningen är att få med sig folk och göra dem medvetna om hur vi med små förändringar faktiskt kan spara både pengar och miljö. Ofta handlar det om enkla åtgärder som att stänga dörren och släcka lampan. Att tänka på samma sätt på jobbet som du gör hemma, helt enkelt.

Helsingegrannen starkare än någonsin!

Efter uppstarten 2010 sågas enbart gran i Färila och råvaran kommer från de välskötta och högkvalitativa Hälsingeskogarna. Den så kallade Helsingegrannen har en kvalitet som lämpar sig extra bra för synliga träprodukter så som limträ, panel och golv.

Kerstin Eriksson är marknadsansvarig i Färila och arbetar med att hitta den

Mattias Forslund har varit platschef i Färila sedan nystarten våren 2010. Han ser förändringsprocessen som ett måste för sågverkets överlevnad.

perfekta kombinationen av högt utbyte, rätt produktmix och kunder.

– Sågen ligger i hjärtat av det område där den ståtliga Helsingegrannen växer. Geografiskt sett är det en lugn och trygg växtplats med goda väderförhållanden. Det ligger till grund för den höga kvalitet som kännetecknar Helsingegrannen. För vår del innebär det korta transportvägar, vilket är bra både ur ett kostnads- och miljöperspektiv, säger Kerstin.

Hon är mån om Färilas kunder och menar att framgångsrika samarbeten bygger på långa och goda relationer där kunden alltid prioriteras.

– Helsingegrannen efterfrågas av kunder som uppskattar hög kvalitet. Våra interna kunder inom Setra är viktiga, exempelvis Skutskär som tillverkar fasadpanel och reglar, liksom externa kunder i mellersta och södra Sverige. När det gäller trä till limträ tillverkning går mycket internt till Långshyttan, men vi säljer även till tyska tillverkare. Målsättningen är att på sikt öka volymen i tvåskift för att på så sätt utnyttja anläggningen bättre.

Motiverad och kvalitetsmedveten personal

Mattias Forslund menar att förändringsprocessen har varit och är ett måste för sågverkets överlevnad. Att Setra Färila måste hänga med i utvecklingen både när det gäller teknik och arbetsmetodik för att kunna vara en långsiktig partner till kunderna. Mycket av det som åstadkommit är direkt överförbart på andra enheter inom Setra, till exempel elbesparingar i torkprocessen.

– Vi var tvungna att granska vår verksamhet i både stort och smått. Hela personalen har involverats i arbetet och utan deras medverkan hade vi inte kunnat genomföra alla effektiviseringar. Jag är imponerad över hur motiverade och kvalitetsmedvetna alla är och tacksam över att få deras input både när det gäller förändringar och förbättringar. Genom nya arbetssätt och genomtänkta investeringar ska vi fortsätta att kontinuerligt förbättra vår konkurrenskraft, avslutar Mattias.

Kerstin Eriksson är marknadsansvarig i Färila och månar om långa och goda relationer där kunden alltid är i fokus.

”Hela personalen har involverats i arbetet och utan deras medverkan hade det inte varit möjligt”

Korrekt sortering är en viktig del i kvalitetsarbetet och för att ha nöjda kunder. På bilden syns Märta Gladh-Wikström och Kjell Olsson som är sortersare i Färila.

Fakta Setra Färila

RÅVARA Gran

PRODUKTER Sågade trävaror och biobränslen

PRODUKTIONSVOLYM ÅR 2011 116 000 m³

HUVUDMARKNADER 25 procent till Setras egna förädlingsenheter och resterande volym till externa kunder i Sverige och Europa.

ANTAL ANSTÄLLDA Cirka 40 personer

FÖRSTA ETABLERING 1949

TILL SIST

Harald Nylinder
Ålder: 26 år
Familj: sambo
Titel: Produkt- och produktionsutvecklare för affärsområde Furu
Intressen: Flugfiskar mycket, ägnar sig även åt bi- och julgransodling

Sofie Schelin Kärras
Ålder: 27 år
Familj: sambo
Titel: Ekonomiassistent i Solna, jobbar även med intäktsoptimering inom affärsområde Gran
Intressen: Jobbar extra som spinninginstruktör och tränar mycket, när hon inte leker med hunden Tuva

Framtidstro och stolthet

TEXT: KAROLINA GRUNDIN FOTO: OLA HÖGBERG

ATT SÅGVERKSBRANSCHEN har en relativt hög medelålder är kanske inte någon nyhet. Men Setras före detta traineer Sofie Schelin Kärras och Harald Nylinder bidrar definitivt till att dra ner den. När de första gången steg in på Setra kom de i princip direkt från skolbänken. Dryga ett och ett halvt år senare har de kommit in i branschen och verkar ha hittat sina roller. Harald inom produkt- och produktionsutveckling med bas på Setra Skinnskatteberg, Sofie inom ekonomi där hon fördelar sin tid mellan Heby sågverk och huvudkontoret i Solna.

– När jag sökte traineeprogrammet visste jag inte så mycket om vad Setra var för företag, men det kändes spännande med en tillverkande industri. Och det har varit jättekul att få vara ute i produktionen och jobba med så stora volymer, säger Sofie.

Från plugg till produktion

Både Sofie och Harald hade precis tagit examen när de tog steget ut i sågverksvärlden. Med en jägmästarexamen hade dock Harald en viss inblick i träindustrin sedan tidigare, och han visste att det var där han ville jobba.

– För mig känns det väldigt roligt att jobba inom en bransch där Sverige är världsledande. Jag tycker att produktionen är häftig och vi har teknik som ligger långt framme, säger Harald.

Under året som gått har de före detta traineerna varit runt på både sågverk och förädlingsenheter och fått en känsla för träindustrin. De har även knutit viktiga kontakter runt om i företaget, vilket de tycker att de har stor nytta av idag.

– Ett roligt minne är när vi besökte Setra Rolfs och fick följa med en virkesköpare ut i skogen vid Övertorneå. Plötsligt satte han på sig en paramotor och åkte

upp i luften, sedan fick vi följa efter i bil genom skogen, berättar Harald och ler.

Tror på en hållbar produkt

Både Sofie och Harald har fastnat för träbranschen och trivs i sina nya roller. Erfarenheten från traineetiden tycker de är bra att ha i ryggen nu när de tagit det slutliga steget ut i arbetslivet.

– Även om det varit tuffa tider för branschen ett tag är jag övertygad om att vändningen kommer. Vi har bra produkter som ligger rätt i tiden och jag tror det finns stora möjligheter för unga som är nyfikna på den här branschen, säger Harald.

– För mig är det viktigt att känna mig stolt över min arbetsplats, och jag är verkligen stolt över att jobba inom träindustrin. Vi har fina förnybara produkter som det känns roligt att vara en del av, säger Sofie.

SETRA är ett av Sveriges största träindustri företag och en ledande aktör i Europa. Vi erbjuder miljöcertifierade träprodukter för inredning och byggnation till kunder inom bygghandel och industri. Sågade och hyvlade träprodukter i furu och gran står för huvuddelen av omsättningen. I bygghandelsortimentet ingår produkter såsom golv, limträ, fasadpanel, innerpanel och trall. Setra har 1 000 anställda och omsätter cirka 4,5 miljarder kronor.

Omkring 60 procent av omsättningen utgörs av export till Europa, Nordafrika, Mellanöstern och Japan. I Setrakoncernen ingår nio sågverk, tre fristående träförädlingsenheter och två husfabriker. Setras huvudägare är Sveaskog (50,0 procent) och Mellanskog (49,5 procent). Övriga ca 1 500 mindre aktieägare har tillsammans 0,5 procent av aktierna i företaget.